מזרחה מהשמש, מערבה מהירח

לפי אסביורסן ומואה.

היה היה פעם איש עני, שרק בקושי יכול היה לפרנס את משפחתו. היו לו שלוש בנות, כולן יפות, אך הצעירה שביניהן הייתה יפה וחכמה ללא גבול. יום אחד בסתיו הם ישבו בבית. בחוץ השתוללה סערה איומה, רוח חזקה נשפה, גשם ירד והבקתה שלהם רעדה מעצמת הרוח. הם ישבו כולם ליד האש, ועסקו כל אחת בדברו, כשפתאום שמעו שלוש דפיקות חזקות בדלת.
בעל הבית פתח את הדלת וראה שעומד שם דוב לבן גדול.
"ערב טוב לך" אמר הדוב.
"ערב טוב" ענה האיש.
"אולי תתן לי את בתך הצעירה, ואני אעשה אותך עשיר, כפי שאתה עכשיו עני" אמר הדוב.
מובן שהאיש לא היה מתנגד להיות עשיר, אך החליט קודם לשאול את בתו הצעירה. לכן חזר לחדר ואמר להם שבחוץ עומד דוב לבן גדול, ושהוא מבטיח להעשיר אותם אם יקבל את הבת הצעירה. אבל הבת לא הסכימה, ולא רצתה בכלל לשמוע את ההצעה. לכן האיש חזר לדוב וביקש ממנו לחזור כעבור שבוע. אולי בינתיים הבת תשנה את דעתה. במשך השבוע ניסו לשכנע את הבת והסבירו לה כמה טוב יהיה לכולם אם יהיו עשירים, וגם כמה טוב יהיה גם לה. בסוף היא הסכימה, התרחצה והתייפתה, ותיקנה את בגדיה, כמה שרק ניתן היה, וארזה את מעט החפצים שהיו לה כדי לקחת איתה. כעבור שבוע הגיע שוב הדוב הלבן כדי לקחת אותה. היא התיישבה על גבו עם חבילת החפצים הקטנה שלה, וכך הם הלכו. אחרי זמן מה שאל אותה הדוב: "האם את מפחדת?"
"לא, אינני מפחדת" אמרה.
"תחזיקי היטב בפרוותי, ולא יאונה לך כל רע" אמר.
וכך היא רכבה על הדוב, עד שהגיעו להר גדול. הדוב דפק על סלע ואז נפתחה דלת והם נכנסו לארמון מפואר, עם חדרים מוארים יפה, מלאים

חפצי זהב וכסף, ואולם גדול עם שולחן ערוך כל כך יפה שקשה להאמין היה לפאר הזה.
הדוב נתן לה פעמון כסף קטן, ואמר שאם רק תצטרך דבר מה, עליה לצלצל בפעמון, ואז זה יופיע.
אחרי שהיא אכלה ושבעה, הרגישה שלילה מתקרב, נעשתה ישנונית ורצתה לישון. אזי צלצלה בפעמון ובין רגע מצאה את עצמה בחדר מיטות, עם מיטה מוכנה, יפה כפי שרק ניתן לתאר, מוצעת במצעי משי עם שוליים רקומים בזהב. והכל בחדר היה עשוי זהב או כסף.
היא נשכבה במיטה, אך רק כיבתה את האור כשבא אדם, ונשכב לידה. והיה זה הדוב הלבן, שלמשך הלילה שינה את צורתו מחיה לאדם.
היא מעולם לא ראתה אותו כי הוא בא תמיד אחרי שכיבתה את האור והלך לפני שאור היום הופיע.
כך התנהל הכל טוב ויפה זמן מה, אך במשך הזמן היא התעצבה, כי כל הימים הייתה לבדה, היה לה עצוב ומשעמם, והתגעגעה להוריה ולאחיותיה.
הדוב הלבן הרגיש בכך, שאל לסיבת העצב, והיא הסבירה לו שמשעמם לה כאן לבדה ושבביתה היו לה אחים ואחיות וצר לה שאיננה יכולה ללכת אליהם.

"אפשר לשנות זאת" אמר הדוב הלבן "אבל את צריכה להבטיח שלא תדברי עם אמך כשאתן לבדכן. כי היא בוודאי תרצה לחקור אתך, ואת

עלולה להביא אסון גדול על שנינו."
בשבת אחת הדוב הלבן אמר שהם יכולים עכשיו ללכת לבקר את משפחתה, והם באמת הלכו, כשהיא יושבת על גבו. זה לקח זמן רב מאוד, אך בסוף הם הגיעו לחווה יפה של הוריה, ואחיה ואחיותיה היו שם בחוץ, והכל היה כל כך יפה שהיה

ממש תענוג לראות.
"כאן חיים עכשיו הוריך" אמר הדוב הלבן "אבל תזכרי מה שאמרתי לך, כי את עלולה לגרום אסון לשנינו".
"בוודאי שאזכור" אמרה, וברגע שהיא נכנסה לבית, הוא הסתובב והלך.
כולם שמחו מאוד כשראו אותה, הודו לה על כל מה שעשתה, ואמרו שלא ישכחו לה זאת. עכשיו היה להם הכל הדרוש והכל היה טוב כפי שרק יכול היה להיות.
הם שאלו כמובן גם אודותיה, והיא סיפרה שהכל אצלה טוב ויפה. מה בדיוק סיפרה להם לא אוכל לומר, אך אני בטוח שלא למדו הרבה על חייה אצל הדוב.
אחר הצהרים, כאשר כולם כבר אכלו ושבעו, קרה מה שציפה לו הדוב הלבן: אמא שלה רצתה לדבר איתה ביחידות. אך היא זכרה מה שהבטיחה ואמרה "מה שאספר, אפשר לספר בין כולם." ובכל זאת אמא הצליחה, כך או אחרת, לשכנע אותה, והיא סיפרה לה את הכל. היא סיפרה שכל לילה בא האיש ונשכב איתה במיטה, ושהיא מעולם לא ראתה אותו, וכמה שעצוב לה שהיא לא יודעת מי הוא ואיך הוא נראה, וכמה שזה גרם לה להיות בודדה.
"אך!" אמרה האם "אז את בוודאי ישנה עם טרול! אבל אני אלמד אותך איך תוכלי לראות אותו. אתן לך נר קטן שתוכלי להטמין בחזה שלך. תדליקי אותו כאשר הוא יירדם, ותראי אותו. ורק תשגיחי שלא תטפטף שעווה עליו."
הבת לקחה באמת את הנר והטמינה בחזה, ובערב בא הדוב הלבן ולקח אותה בחזרה. אך כשהדוב הלבן שאל אותה היא לא סיפרה לו על שיחתה עם אמא. כשהם הגיעו לארמון והיא הלכה לישון, קרה כמו כל לילה שהאיש בא ונשכב לידה במיטה. כאשר היא ראתה שהוא ישן, קמה, הדליקה את הנר ובאורו ראתה את הנסיך היפה ביותר שרק יכלה לתאר לעצמה. היא התאהבה בו במקום ולא יכלה להתאפק ונישקה

אותו, אך אז שלוש טיפות שעווה נפלו על כותונתו והוא התעורר.
"מה עשית!" קרא "גרמת צרה גדולה לשנינו. אילו המתנת עוד שנה, הייתי משתחרר. אמי החורגת כשפה אותי כך שאני הופך דוב לבן ביום ואדם רק בלילה. ועכשיו הכל ביני לבינך הסתיים. אני מוכרח לחזור אליה, לטירה שהיא מזרחה לשמש ומערבה לירח, ושם עלי להתחתן עם נסיכה מכוערת, בעלת אף באורך של אמה.
היא בכתה מאוד, ושאלה האם תוכל ללכת איתו, אך הוא ענה שזה לא יתכן.
"אז אמור לי לפחות איפה הטירה, ושם אחפש אתך. זה בוודאי מותר לי."
"כן, זה את יכולה לעשות, אך אין כל דרך לשם" אמר "הטירה היא מזרחה לשמש ומערבה לירח, ולא תוכלי למצוא דרך לשם."
כשהתעוררה למחרת הנסיך כבר לא היה שם, גם הארמון נעלם, והיא שכבה על עשב ירוק, רך, באמצע יער חשוך. לידה מונחת הייתה חבילת החפצים שהיא הביאה איתה, כאשר באה לכאן בפעם הראשונה.
היא קמה והתחילה ללכת, למרות שלא ידעה לאן. כך הלכה ימים אחדים עד שהגיעה להר שבצלו ישבה אישה זקנה, ותפוח זהב טהור בידה.
הבחורה שאלה את האישה האם ידועה לה הדרך אל הנסיך, שגר עם אמו החורגת בטירה, מזרחה לשמש ומערבה לירח, ושהוא אמור להתחתן עם נסיכה בעלת אף באורך של אמה.
"איך את יודעת עליו?" שאלה הזקנה "אולי את זו שהיית צריכה להתחתן איתו?"
"אכן, אני זו" אמרה.
"אז כך זה" אמרה הזקנה "אני לא יודעת עליו כלום מלבד זה שהוא חי בטירה מזרחה לשמש ומערבה לירח. זמן רב לוקח להגיע לשם, אבל אני אתן לך את הסוס שלי, ועליו תגיעי לאישה שהיא שכנתי; אולי היא תוכל להדריך אתך. אם תגיעי לשם, רק תני לסוסי מכה קלה מאחורי האוזן השמאלית, והוא כבר יחזור אלי. את יכולה גם לקחת את התפוח הזה, אולי הוא יועיל לך."
הבחורה עלתה על הסוס ורכבה עליו זמן רב מאוד, עד שהגיעה להר גבוה, ושם ישבה אישה זקנה עם מסרק צמר מזהב טהור.
הבחורה שאלה אותה האם היא יודעת את הדרך לטירה שהיא מזרחה לשמש ומערבה לירח; אך הזקנה ענתה בדיוק כמו האישה הקודמת: "אני לא יודעת על כך כלום אלא שזו מזרחה לשמש ומערבה

לירח. זמן רב לוקח להגיע לשם, אבל אני אתן לך את הסוס שלי, ועליו תגיעי לשכנתי; אולי היא תוכל להדריך אתך. אם תגיעי לשם, רק תני לסוס מכה קלה מאחורי האוזן השמאלית, והוא כבר יחזור אלי." היא גם נתנה לה את מסרק הזהב, כי אולי הוא יועיל לה, אמרה.
ושוב עלתה הבחורה על הסוס ורכבה בדרכים קשות ומעייפות עד שהגיעה להר גדול, שם ישבה אישה זקנה עם כישור זהב בידה. גם אותה היא שאלה על הנסיך, ועל הטירה. אך גם כאן היא שמעה אותו הדבר. "אולי זו את שאמורה היית לקבל את הנסיך" אמרה הזקנה. "אכן, זו אני" ענתה הבחורה. אך גם הזקנה הזו לא ידעה את הדרך לשם. זה היה מזרחה לשמש ומערבה לירח, זה היא ידעה לבטח "ייקח לך זמן רב להגיע לשם, אם תגיעי לשם בכלל. אבל אני אתן לך את הסוס שלי וכדאי לך לרכב אליו אל הרוח המזרחית ולשאול אותה. אולי היא יודעת. אם תגיעי לשם, רק תני לסוס מכה קלה מאחורי האוזן השמאלית, והוא כבר יחזור אלי."
והיא נתנה לה גם את כישור הזהב, באומרה שאולי הוא יועיל לה.
הרבה ימים ולילות רכבה הבחורה עד שהגיעה לרוח המזרחית, אך בסוף הגיעה לשם ושאלה את הרוח המזרחית על הנסיך שחי מזרחה לשמש ומערבה לירח.
"ובכן" אמרה הרוח המזרחית "שמעתי עליו ועל הטירה, אך עוד אף פעם לא נשפתי כל כך רחוק. אבל אני מוכנה להביא אתך לאחותי, הרוח המערבית, שהיא חזקה ממני. שבי על גבי ואביא אתך לשם."
הבחורה עלתה על גבה של הרוח והם עפו, הו, כל כך מהר! וכשהגיעו לשם הרוח המזרחית סיפרה לאחותה המערבית על הבחורה שצריכה להתחתן עם הנסיך, שחי מזרחית לשמש ומערבית לירח.
"אכן, זו היא? " אמרה הרוח המערבית " לא, כל כך רחוק לא עפתי עוד, אבל אני מוכנה להביא אותה לאחותי הרוח הדרומית שהיא חזקה בהרבה משנינו, ועפה למרחקים רבים, ואולי היא יודעת את הדרך."
ושוב התיישבה הבחורה על גבי הרוח והן עפו לא זמן רב, עד שהגיעו אל מקומה של הרוח הדרומית. וכשהרוח המערבית סיפרה את סיפור של הבחורה אמרה הרוח הדרומית: "אז את זו שצריכה היית להתחתן עם הנסיך? שמעתי על כך, אבל למרות שנדדתי למרחקים רבים עדיין לא הגעתי לאותה

הטירה, מזרחית לשמש ומערבית לירח. אם תרצי, אביא אתך לאחותי, הרוח הצפונית. היא המבוגרת והחזקה שבנינו, ואם היא לא תוכל להראות לך את הדרך, אף אחד בעולם כולו לא יוכל."
וכך התיישבה הבחורה על גבה של הרוח הדרומית והן עפו במהירות. כשהגיעו לקרבת ביתה של הרוח הצפונית הרגישו בקור עז ומשבי רוח חזקים.
"מה רצונכם?" שאגה הרוח הצפונית מרחוק.
"זו אני" ענתה הרוח הדרומית "והנה הבחורה שהייתה צריכה להתחתן עם הנסיך שחי בטירה מזרחית לשמש ומערבית לירח. היא רוצה לדעת האם היית שם ואם תוכלי להגיד לה איך להגיע לשם."
"כן" אמרה הרוח הצפונית "אני יודעת איפה זה. פעם נשפתי בעלה דולב עד לשם, אבל אחר כך הייתי עייפה כל כך שלא יכולתי לנשוף כמה ימים. אבל אם הבחורה באמת רוצה מאוד להגיע לשם, אקח אותה על גבי, ואנסה לנשוף עד לשם."
"אני חייבת להגיע לשם" אמרה הבחורה "ולא איכפת לי כמה מהר נעוף. אין לי ברירה ואין דרך אחרת."
"אם כן" אמרה הרוח הצפונית "את תלוני כאן, כי אם בכלל נוכל להגיע לשם אנו זקוקות ליום שלם."

הרוח הצפונית העירה אותה מוקדם בבוקר, ובעצמה התחילה להתנשף ולהתנפח ונעשתה כל

כך גדולה וחזקה שפחד היה לראותה. ואז הפליגו גבוה באוויר כאילו בדרך לסוף העולם. מתחתם שררה סערה גדולה, אניות בים התהפכו מרוב גובה הגלים, יערות נעקרו ובתים נפלו. וכך הן עפו הלאה והלאה זמן רב, וכשעברו מעל הים הרוח הצפונית נעשתה עייפה יותר ויותר, עד שבקושי יכלה עוד לנשוף, והן ירדו נמוך יותר ויותר, עד שרגלי הבחורה הגיעו כמעט עד המים.
"האם את מפחדת?" שאלה הרוח הצפונית. "לא, אינני מפחדת" ענתה הבחורה, וזו הייתה אמת

לאמיתה.
בשארית כוחות הגיעה הרוח הצפונית וזרקה אותה לחוף, ישר תחת החומות של הטירה מזרחית לשמש ומערבית לירח, ובעצמה הייתה כל כך עייפה שנחה ימים אחדים, עד שיכלה לחזור לביתה.
למחרת ישבה הבחורה סמוך לחומות הטירה ושחקה בתפוח הזהב שלה. הדמות הראשונה שהרגישה בה הייתה הנסיכה בעלת האף הארוך.
"כמה תרצי עבור תפוח הזהב הזה?" שאלה הנסיכה.
"התפוח אינו למכירה, לא בכסף ולא בזהב" ענתה הבחורה.
"אם לא בכסף או בזהב אז איך ניתן להשיגו? אמרי מה רצונך" אמרה הנסיכה.
"תוכלי לקבל אותו אם תסכימי שאשאר לילה אחד עם הנסיך" ענתה.
הנסיכה טכסה כבר עצה ואמרה "אני מסכימה לכך."
וכך קיבלה הנסיכה את התפוח והבחורה הלכה בלילה לחדרו של הנסיך, ששרוי היה בשינה עמוקה, כי הנסיכה השקתה אותו קודם בסם הרדמה. הבחורה ניסתה להעיר אותו, קראה לו וניערה אותה, אך לשווא. למחרת בבוקר הנסיכה עם האף הארוך גירשה אותה מהחדר.
שוב התיישבה הבחורה תחת חומות הטירה ושיחקה הפעם עם מסרק הזהב. הנסיכה שאלה אותה שוב במה ניתן לקנות את המסרק, ושוב הסכימו שהבחורה תבלה לילה בחדרו של הנסיך. הדבר חזר על עצמו וכמה שהבחורה לא קראה לו, ניערה אותו ובכתה, לא הצליחה להעירו עד הבוקר. בפעם השלישית שיחקה הבחורה תחת חומות הטירה בכישור הזהב. גם את זה רצתה לקנות הנסיכה, והיא שוב הסכימה לבילוי לילה בחדרו של הנסיך. אך קרה שבחדר הסמוך ישבו בני אדם אמיתיים, שהטרולים חטפו וכלאו אותם. הם שמעו את בכי הבחורה וסיפרו זאת לנסיך. הוא הבין שמסממים אותו וכשהנסיכה הביאה לו שוב את הסם הוא רק עשה כאילו שותה אותו, ורק שפך אותו מאחורי גבו.
וכך, כשהבחורה באה שוב הוא היה ער. היא סיפרה לו איך מצאה אותו ואיך הגיעה הנה. "באת בדיוק בזמן" אמר "כי רוצים לחתן אותי מחר. אבל אני לא אתחתן אם הנסיכה בעלת האף הארוך. אומר שאני רוצה לראות מה הכלה יודעת לעשות, ואגיד לה לכבס את הכותונת שלי, עם שלושת הטיפות של שעווה עליה. היא לא יודעת זאת, אבל רק בני אדם

יכולים להוריד כתמים כאלה. לא טרול אחד, ולא המון טרולים יכולים לסלק שעווה כזו מהכותונת. אז אומר שרק מי שיכולה לעשות זאת תהיה לאישתי. כי אני יודע שאת יכולה לעשות זאת."
הם שמחו מאוד להיות ביחד, וחיכו כך עד הבוקר. למחרת, לפני החתונה אמר הנסיך: "אני רוצה לראות מה יודעת לעשות אישתי לעתיד."
"אכן, צדקת" אמרה האם החורגת.
"יש לי כאן כותונת, אותה הייתי רוצה ללבוש לחתונה, אך טפטפו עליה שלוש טיפות שעווה, אותם אני רוצה לסלק. נשבעתי שלא אתחתן אלא רק עם זו שיודעת לנקות את הכותונת. מי שלא יודעת לעשות זאת, לא שווה להיות אישתי."
כולם חשבו שזה דבר של מה בכך, והסכימו איתו. הנסיכה בעלת האף הארוך התחילה לכבס את הכותונת, אך ככל שכיבסה יותר, הכתמים גדלו יותר ויותר.
"את באמת לא יודעת לכבס" אמרה אמא שלה "תני לי לעשות זאת." אך רק לקחה את הכותונת לידיה הכתמים נעשו כהים יותר, כמה שלא שפשפה ורחצה. באו גם טרולים אחרים וניסו לכבס אך הכותונת נעשתה כהה ושחורה כל פעם יותר.
"הו" צעק הנסיך "אינכם שווים כלום! שם, תחת החומה יושבת בחורה מסכנה. אני בטוח שהיא תדע לעשות זאת טוב יותר! הי, הנערה! בואי הנה!"
היא נכנסה לאולם.
"התוכלי לנקות את הכותונת הזו?" קרא.
"אני לא בטוחה, אבל אנסה" אמרה.
ורק לקחה את הכותונת וטבלה במים, הבד נעשה לבן כמו שלג, אם לא למעלה מזה.
"אני אתחתן איתך!" אמר הנסיך.
הטרול, האם החורגת התפוצצה מרוב כעס, והנסיכה בעלת האף הארוך והטרולים האחרים התפוצצו, כנראה, גם כן, כי מאז איש לא ראה או שמע עליהם.

הנסיך וכלתו שחררו את כל האנשים אמיתיים שהיו כלואים בטירה. הם גם לקחו את כל הזהב והכסף שיכלו לשאת איתם, והלכו הרחק, הרחק מהטירה הנמצאת מזרחית לשמש ומערבית לירח.